

УДК 37: 364

DOI: 10.35619/iiu.v1i15.462

Поліщук Наталія

викладач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,

м. Умань, Україна

ORCID: 0000-0003-3677-1248

e-mail: polami@ukr.net

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Анотація. У статті здійснено термінологічний аналіз волонтерства, волонтерської діяльності як соціально-педагогічного феномену. Зазначено, що серед науковців наразі відсутній єдиний підхід до визначення понять «волонтер», «волонтерство», «волонтерська діяльність», «волонтерська організація».

Представлено авторське визначення волонтерської діяльності як соціально-педагогічного феномену, ефективного засобу соціалізації, соціального становлення особистості, студентської молоді як особливої соціально-демографічної групи суспільства, що характеризується сукупністю вікових та психофізіологічних особливостей, і від рівня здоров'я якої залежить не лише якість їхнього власного життя, а й якість майбутньої професійної діяльності.

Виокремлено значущі риси волонтера, шляхи організації волонтерської діяльності, основні напрями роботи студентських волонтерських груп відповідно до мети та основних завдань соціально-педагогічної діяльності окремо взятої державної чи неурядової організації.

Ключові слова: волонтер, волонтерство, волонтерська діяльність, волонтерська організація, соціально-педагогічний феномен, напрями волонтерської діяльності.

Постановка проблеми. Останнім часом в Україні та світі активізувалася благодійна діяльність й інтенсивно розвивається волонтерський рух – добровольчий сектор суспільного розвитку. Це пов'язано з активним розвитком громадянського суспільства на засадах свободи, творчості, гуманізму, милосердя в умовах непростого процесу, що зумовлюється суперечливою політичною та соціально-економічною ситуацією, яка склалася в державі останнім часом, та відповідними викликами перед суспільством в умовах карантинних обмежень і війни.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Актуальність термінологічного аналізу досліджуваного феномену відображено у працях українських та зарубіжних дослідників, які різноаспектно розглянули основні напрями волонтерської діяльності (Т. Алексєєнко, З. Бондаренко, О. Безпалько, Н. Заверико, І. Звереві, А. Капської, Г. Лактіонової, Т. Лях, С. Савченка, С. Харченка та ін.). Особливої уваги заслуговує дослідницький підхід до

волонтерства в цілому і волонтерів як суб'єктів соціально-педагогічної діяльності.

Мета статті – здійснити термінологічний аналіз понять «волонтерство», «волонтерська діяльність» як соціально-педагогічного феномену.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій літературі існує велика кількість тлумачень, у яких різноаспектно розкривається сутність цих дефініцій.

Проаналізуємо тлумачення цього поняття в нормативно-правових документах та довідковій літературі.

Волонтер – це «фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги» (Закон України «Про волонтерську діяльність», 2011); «фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно корисний характер. Волонтерами можуть бути особи, які досягли 16 років або, як виняток (за згодою одного з батьків або особи, яка їх заміняє), з 15 років» (Закон України «Про волонтерський рух», 2010).

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» (2009, с.201) зазначається, що волонтер (заст.) – «той, хто став на військову або іншу державну службу за власним бажанням, доброволець». У Тлумачному словнику-мінімуму із соціальної педагогіки та соціальної роботи» (2017, с.20) – «фізична особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову і вмотивовану діяльність, що має суспільно корисний характер».

Розглянемо підходи до визначення поняття «волонтер» у сучасній психолого-педагогічній літературі.

Волонтер – це: «добра, милосердна людина, яка володіє неабиякими комунікативними навичками і приваблює до себе людей, розуміє проблеми оточуючих та співчуває їм, має бажання безкорисливо допомагати вирішувати проблеми інших людей. Крім того, волонтер характеризується порядністю, уважністю, відповідальністю, відвертістю зі своїми клієнтами» (Безпалько, Заверико, Зверева, 2001, с. 52); «найактивніший представник різних груп населення, який бажає своєю працею та участю надати дієву підтримку у становленні демократії в Україні, зробити конкретний внесок у поліпшення становища маргінальних груп чи в розвиток соціальної і культурної сфери» (Дейчаківський, 1995); «особа, яка добровільно здійснює благодійну, неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно корисний характер» (Лях, 2010, с.16); «громадянин, який вільно, а не для того, щоб продемонструвати свої моральні зобов'язання чи законні обов'язки, керується ідеєю суспільної солідарності. Волонтер, який одного разу продемонстрував свою здатність виконувати громадянські та власні обов'язки, надалі переходить у повне розпорядження суспільства, сприяє вирішенню суспільних проблем і надає пріоритет турботі про бідних та знедолених» (Романкова, 2015, с. 57).

У контексті предметного поля нашого дослідження заслуговують на увагу також підходи вітчизняних науковців, які розглядають волонтерів як суб'єктів соціально-педагогічної діяльності (З. Бондаренко, О. Безпалько, Н. Заверико, І. Зверева, А. Капська, С. Савченко та ін.). Саме такий соціально-

педагогічно орієнтований підхід і став основою для визначення поняття «волонтерство», «волонтерська діяльність».

У статті 1 Закону України «Про волонтерську діяльність» (2011) поняття «волонтерська діяльність» визначається як «добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги».

Згідно із Загальною декларацією волонтерів (Париж, 1990), волонтерство розглядається як «добровільний вибір, який виражає особистісні погляди і позицію; передбачає активну участь громадянина в громадському житті; сприяє покращенню якості життя, поглибленню солідарності між людьми; зумовлює реалізацію основних людських потреб на шляху побудови більш справедливого суспільства; сприяє більш збалансованому економічному і соціальному розвитку; виражається зазвичай у спільній діяльності в рамках різних асоціацій тощо» (Енциклопедія для фахівців соціальної сфери, 2013).

Великий тлумачний словник сучасної української мови це поняття тлумачить як «участь добровольців – іноземних громадян у воєнних діях на боці жертв агресії або народу, що веде збройну боротьбу за свободу і незалежність проти іноземного гноблення» (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2009, с. 201).

У «Словнику-довіднику для соціальних педагогів та соціальних працівників» (за редакцією А. Капської, 2000, с.46) волонтерство тлумачиться як «добровільна робота на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі; спрямована на добробут і процвітання спільнот та суспільства в цілому... Волонтерство – елемент особистісного розвитку, набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей, стимулювання ініціативи та творчості».

На думку укладачів навчального посібника «Словник-довідник із соціальної роботи», волонтерство – «діяльність на основі доброї волі, за якої доброволець частину свого вільного (особистого) часу, сил, енергії, знань, досвіду добровільно (без примусу та вказівок «згори») витрачає на здійснення діяльності, яка приносить користь людям і суспільству загалом» (Букач, Клименюк, Горлачук, 2015, с.50).

Укладачі навчального посібника «Соціальна робота в Україні» (Зверева, Безпалько, Харченко та ін., 2003) вважають, що волонтерська робота – це «доброчинна діяльність, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот і суспільства в цілому».

На думку вітчизняних дослідників волонтерська діяльність – це «добровільна неприбуткова діяльність фізичних осіб – волонтерів, яка спрямована на надання допомоги особам, що перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, і сприяє самореалізації волонтера» (Крижановська, 2010); «доброчинна діяльність, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту і процвітання спільнот і суспільства в цілому» (Зверева, 2001); «добровільна діяльність, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства без отримання прибутку, одержання оплати або кар'єрного зростання; отримання всебічного задоволення особистих і соціальних потреб шляхом надання

допомоги іншим людям; основа функціонування громадських організацій, форма громадянської активності населення; національна ідея милосердя та благодійності» (Лях, 2010, с. 8).

Отже, здійснивши теоретичний аналіз наукових джерел, довідкової літератури, доходимо висновку, що у соціально-педагогічній науці наявна полісемія щодо сутності поняття «волонтерство». Терміни «волонтер» і «волонтерство» часто ототожнюють з поняттям «доброволець» – «той, хто вступає в армію за власним бажанням, добровільно; той, хто з власної волі береться за виконання яких-небудь обов'язків, якоїсь роботи» (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2009, с.307).

Вітчизняна дослідниця проблеми Т. Лях (2010, с. 8-9) зазначає, що волонтерство «є способом підтримки, піклування, надання допомоги членам громади; взаємодії між людьми для спільного вироблення нових шляхів вирішення проблем, які виникають; є неприбутковим, добровільним та корисним окремій особі, групі або суспільству загалом; створює можливості для навчання та розвитку впродовж життя кожної людини». Остання особливість волонтерської діяльності, на нашу думку, є важливою для формування здоров'язбережувальної компетентності особистості молодшої людини.

Волонтер самостійно приймає рішення про участь у суспільно корисній діяльності, не очікуючи від неї будь-якої матеріальної вигоди. Тобто, вже на даному етапі можна говорити про те, що відбувається процес соціалізації, коли особистість самостійно вирішує стати більш залученою в суспільне життя і принести користь громаді чи державі. Волонтерство може мати різну специфіку і бути «організованим або неорганізованим, здійснюватися індивідуально або в групі, в громадських або приватних організаціях» (Слущкий, 2018, с. 42).

Характеризуючи волонтера як особистість, дослідник Слущкий зазначає: «це особа, або група осіб, які діють з власної волі, за покликом серця і за власним вибором; не вимагають і не очікують за свою роботу винагороди; їх діяльність не сприяє особистому кар'єрному просуванню, але вмотивована суспільно корисним характером; у волонтерстві вбачають елемент особистісного розвитку, набуття нових знань і навичок» (Слущкий, 2018, с. 42).

У цілому волонтерську роботу сучасні дослідники тлумачать як: соціальну практику, що може бути освоєна майбутніми фахівцями соціальної сфери поза професійною підготовкою у закладі вищої освіти на базі громадських організацій (О. Акимова, В. Бочарова, В. Воронов, Б. Вульф, Р. Ларсен, В. Петрович, Ю. Поліщук, Н. Романова, Д. Хепурт та ін.); добровольчу діяльність, що ґрунтується на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства, без цілей отримання прибутку, одержання оплати або кар'єрного зростання; отримання всебічного задоволення особистих і соціальних потреб через надання допомоги іншим людям; основу функціонування громадських організацій, територіальних громад, форму громадянської активності населення (О. Безпалько, О. Стецьків, М. Фірсов, Є. Холостова та ін.); малоспеціалізовану допомогу в різних сферах діяльності (Л. Артющікіна, Ю. Мацкевич, А. Мороз, А. Поляничко, Л. Радченко); філантропію – сприяння окремими особами чи групами громадян добробуту

людям шляхом надання їм послуг чи коштів: «Філантропія відрізняється від благодійності й милосердя тим, що спрямована на великі групи людей та установи, організації, а не на окремих індивідів» (Соціальна педагогіка: мала енциклопедія, 2008, с. 280; Романова, 2015, с. 57–58).

У контексті проблеми нашого дослідження потребує конкретизації поняття «студентська волонтерська група».

У своєму дослідженні Т. Лях (2010, с. 9) на основі аналізу психологічних та соціологічних праць В. Андрієнко, Ф. Ануфрієва, Л. Орбан-Лембрик, Т. Шибутані доводить, що студентська волонтерська група є різновидом малих соціальних груп – «невелика за чисельністю спільнота студентів, що діє на добровільних засадах, об'єднана певною діяльністю та утворена при державній чи неурядовій організації».

Студентська волонтерська група як і будь-яка мала соціальна група є різнорівневим та різновекторним утворенням, про що свідчать різні підходи зарубіжних і вітчизняних вчених до класифікації волонтерських груп.

Цінною у контексті нашого дослідження є класифікація студентських волонтерських груп Т.Лях за такими критеріями:

«приналежність до організації (волонтери державної організації, волонтери громадської організації, волонтери вищого навчального закладу);

досвід волонтерської роботи (волонтери без досвіду, з незначним досвідом і з достатнім досвідом);

тривалість волонтерської роботи (волонтери, які працюють тривалий проміжок часу (понад 6 місяців); сезонні волонтери (працюють час від часу); волонтери, які працюють короткий проміжок часу (менше 6 місяців);

склад волонтерської групи (волонтери-студенти спеціальностей «Соціальна педагогіка»/«Соціальна робота», волонтери-студенти спеціальності «Практична психологія», волонтери-студенти медичних вищих навчальних закладів, волонтери-студенти інших вищих навчальних закладів, змішані студентські волонтерські групи із представників різних вищих навчальних закладів) (Лях, 2010, с. 9).

На нашу думку, до цієї класифікації варто додати поділ волонтерських груп, формуваних за територіальною приналежністю (всесвітні, всеукраїнські, регіональні) та за провідним (домінуючим) напрямом діяльності. Підтвердженням цього вважаємо визначені О. Лозовицьким шляхи організації волонтерської діяльності: «надання допомоги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах: за місцем проживання особи; у стаціонарних інтернатних установах та закладах; у реабілітаційних установах і закладах; в установах і закладах денного перебування; у територіальних центрах соціального обслуговування; в установах і закладах тимчасового або постійного перебування та в інших закладах соціальної підтримки або догляду; залучення пенсіонерів, дітей та молоді до участі у волонтерській діяльності; встановлення зв'язків з міжнародними волонтерськими організаціями».

Волонтерські організації (об'єднання), волонтери можуть залучатися соціальними службами для надання таких соціальних послуг: придбання і доставка медикаментів, продовольчих, промислових та господарських товарів, книг, газет, журналів, гарячих обідів; приготування їжі, годування; допомога у проведенні заходів особистої гігієни; прибирання приміщення,

прання білизни; обробіток присадибних ділянок; виконання ремонтних робіт; відвідування хворих у стаціонарних медичних закладах; читання художньої літератури, преси, написання листів; організація дозвілля, тощо (Лозовицький).

Здійснено аналіз підходів до напрямів волонтерської діяльності, які висвітлені в працях Т. Алексєєнко, О. Безпалько, Н. Заверико, І. Зверєвої, А. Капської, Г. Лактіонової, Т. Лях, С. Савченка, С. Харченка та ін.

Наприклад, О. Лозовицький визначає такі напрями волонтерської діяльності:

соціально-реабілітаційна робота, попередження і подолання негативних явищ у молодіжному середовищі (робота з молоддю та підлітками, котрі перебувають у кризовому стані, схильні до суїциду; робота з молоддю, схильною до прояву асоціальної поведінки; підтримка та розвиток соціально дезадаптованої молоді; профілактика вживання алкогольних напоїв та наркотичних речовин; профілактика хвороб, що передаються статевим шляхом, в т.ч. СНІДу; педагогічна підтримка підлітків та молоді, які постраждали від морального, фізичного, сексуального насильства чи насильства у сім'ї);

соціальна опіка і соціальний захист соціально незахищених груп молоді (підтримка та розвиток творчих здібностей молодих інвалідів; соціальна допомога самотнім матерям, неповним сім'ям; робота з групами ризику; волонтерські програми соціальної опіки);

соціальний розвиток молоді та її інтеграція у суспільство (формування інтересів, потреб, цінностей та пріоритетів життя; сприяння самовихованню, самовизначенню та самовдосконаленню; розвиток та підтримка творчого потенціалу талановитої молоді; формування світогляду молодої людини засобами соціальної реклами) (Лозовицький).

Відповідно до мети та основних завдань соціально-педагогічної діяльності окремої державної чи неурядової організації дослідниця Т.Лях визначає такі основні напрями роботи студентських волонтерських груп: профілактичний, інформаційно-просвітницький, рекреативний, соціально-рекламний, реабілітаційний, соціально-побутовий, охоронно-захисний, діагностико-корекційний, фандрейзинговий. Саме така класифікація, на нашу думку, є найбільш оптимальною для характеристики студентського волонтерського руху в сучасних умовах.

Волонтерські організації розглядаються як ресурс поліпшення соціальної роботи з молоддю, зокрема, з молодими сім'ями, молодими інвалідами, сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, з особами, що повернулися з місць позбавлення волі. І в першу чергу це стосується популяризації здорового способу життя серед молоді України (Лозовицький).

Прикладом системної організації та проведення цілого спектру заходів, спрямованих на формування здоров'язбережувальної компетентності, є діяльність студентських волонтерських груп, соціально-психологічних служб й інших формувань, що успішно діють у закладах вищої освіти та інших соціальних структурах.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, волонтерську діяльність розглядаємо як соціально-педагогічний феномен, ефективний засіб соціалізації і соціального становлення особистості, студентської молоді як

особливої соціально-демографічної групи суспільства, що характеризується сукупністю вікових та психофізіологічних особливостей, і від рівня здоров'я якої залежить не лише якість їхнього власного життя, а й якість майбутньої професійної діяльності.

З-поміж перспективних напрямів подальших досліджень – розвиток волонтерства як важливої складової добровольчого сектора в умовах розвитку громадянського суспільства на засадах свободи, творчості, гуманізму, милосердя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD). (2009) / Уклад і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 1736 с.

Закон України «Про волонтерську діяльність». (2011). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/3236-17>. [Дата звернення 21.02.2022].

Закон України «Про волонтерський рух». (2010). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/748-2004-%D1%80>. [Дата звернення 21.02.2022].

Лях, Т. (2010). *Соціально-педагогічна діяльність студентських волонтерських груп*: автореферат. Кандидат педагогічних наук. Київ, 20 с.

Тлумачний словник-мінімум із соціальної педагогіки та соціальної роботи. (2017) / упор. Л. В. Лохвицька. 2-ге вид., оновл. Тернопіль: Ман- дрівець, 232с.

Безпалько, О., Заверико, Н., Зверєва, І. та ін. (2001). *Волонтерство: порадник для організатора волонтерського руху* / уклад. Т. Л. Лях. Київ: ВПЦ «Волонтер», 176 с.

Дейчаківський, М. (1995). Роль громадських організацій в Україні. *Громада*. № 3, сс. 10–15.

Романкова, Л. (2015). Волонтерська діяльність як складова формування моральних цінностей студентської молоді. *Вища освіта України*. № 4, сс. 54–60.

Загальна декларація добровольців. (1990). Париж. URL: http://www.volunteer.ru/5/1/5_1_dekl2.htm. [Дата звернення 21.02.2022].

Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге видання. (2013) / за заг.ред. І. Д. Зверєвої. Київ, Сімферополь: Універсум, 536 с.

Крижановська, Т. (2010). Волонтерський рух на Харківщині: проблеми та перспективи. *Управління розвитком*. № 7(83), сс. 123–124.

Зверєва, І. Д. та Лактіонова, Г. М. (2001). Розвиток соціальної роботи та соціальної педагогіки в Україні: (підсумки 2-річної реалізації проєкту «Соціальна освіта в Україні»). *Практична психологія та соціальна робота*. № 4, сс. 2–6.

Словник-довідник для соціальних педагогів та соціальних працівників, (2000) / За заг. ред. А. Й. Капської, І. М. Пінчук, С. В. Толстоухової. Київ, с. 46.

Словник-довідник із соціальної роботи: навчальний посібник. (2015) / Упор. М. М. Букач, Н. В. Клименюк, В. В. Горлачук за ред. М. М. Букача. Миколаїв: ФОП Швець В. Д., 384 с.

Зверева, І. Д., Безпалько, О. В., Харченко, С. Я. та ін. (2003). *Соціальна робота в Україні: навч. посібник* / за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Г. М. Лактіонової. Київ: Науковий світ, 233 с.

Слуцький, Я. (2018). Соціалізація студентів коледжу за допомогою участі у волонтерській діяльності. *Молодь і ринок*. № 4 (159), сс. 41–44.

Соціальна педагогіка: мала енциклопедія. (2008) / за заг. ред. проф. І. Д. Зверєвої. Київ: Центр учб. літ.-ри, 336 с.

Лозовицький, О. Молодіжне лідерство і волонтерство в Україні. URL: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=73474 [Дата звернення 21.02.2022].

REFERENCES

Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukraïnskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (z dod., dopov. ta CD). (2009) / Uklad i holov. red. V. T. Busel. Kyiv, Irpin: VTF “Perun”, 1736 s. [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy “Pro volontersku diialnist” [Law of Ukraine “On Volunteering”]. (2011). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/3236-17> [Data zvernennia 21.02.2022]. [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy “Pro volonterskyi rukh” [Law of Ukraine “On the Volunteer Movement”]. (2010). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/748-2004-%D1%80> [Data zvernennia 21.02.2022]. [in Ukrainian].

Liakh, T. (2010). *Sotsialno-pedahohichna diialnist studentskykh volonterskykh hrup* [Socio-pedagogical activity of student volunteer groups]: avtoreferat. Kandydat pedahohichnykh nauk. Kyiv, 20 s. [in Ukrainian].

Tlumachnyi slovnyk-minimum iz sotsialnoi pedahohiky ta sotsialnoi roboty [Explanatory dictionary-minimum of social pedagogy and social work]. (2017) / upor. L. V. Lohvytska. 2-he vyd., onovl. Ternopil: Man- drivets, 232 s. [in Ukrainian].

Bezpalco, O., Zaveryko, N., Zvierieva, I. ta in. (2001). *Volonterstvo: poradnyk dlia orhanizatora volonterskoho rukhu* [Volunteering: a guide for the organizer of the volunteer movement] / uklad. T. L. Liakh. Kyiv: VHTs “Volonter”, 176 s. [in Ukrainian].

Deichakivskyi, M. (1995). Rol hromadskykh orhanizatsii v Ukraini. [The role of public organizations in Ukraine]. *Hromada*. No 3, ss. 10–15. [in Ukrainian].

Romankova, L. (2015). Volonterska diialnist yak skladova formuvannia moralnykh tsinnosti studenty molodi. [Volunteering as a component of the formation of moral values of student youth]. *Vyshcha osvita Ukrainy*. No4, ss. 54–60. [in Ukrainian].

Zahalna deklaratsiia dobrovoltsiv [Universal Declaration of Volunteers] . (1990). Paryzh. URL: http://www.volunteer.ru/5/1/5_1_dekl2.htm. [Data zvernennia 21.02.2022]. [in Ukrainian].

Entsyklopediia dlia fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Encyclopedia for social professionals]. 2-he vydannia. (2013) / za zah.red. I. D. Zverievoi. Kyiv, Simferopol: Univerzum, 536 s. [in Ukrainian].

Kryzhanovska, T. (2010). Volonterskyi rukh na Kharkivshchyni: problemy ta perspektyvy [Volunteer movement in Kharkiv region: problems and prospects]. *Upravlinnia rozvytkom*. No 7(83), ss. 123-124. [in Ukrainian].

Zvierieva, I. D. ta Laktionova, H. M. (2001). Rozvytok sotsialnoi roboty ta sotsialnoi pedahohiky v Ukraini: (pidsumky 2-richnoi realizatsii proektu “Sotsialna osvita v Ukraini”) [Development of social work and social pedagogy in Ukraine: (results of the 2-year implementation of the project “Social Education in Ukraine”). *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota*. No 4, ss. 2–6. [in Ukrainian].

Slovnnyk-dovidnyk dlia sotsialnykh pedahohiv ta sotsialnykh pratsivnykiv, (2000) / Za zah. red. A. Y. Kapskoi, I. M. Pinchuk, S. V. Tolstoukhovoi. Kyiv, s. 46. [in Ukrainian].

Slovnnyk-dovidnyk iz sotsialnoi roboty: navchalnyi posibnyk [Glossary for social educators and social workers]. (2015) / Upor. M. M. Bukach, N. V. Klymeniuk, V. V. Horlachuk za red. M. M. Bukacha. Mykolaiv: FOP Shvets V. D., 384 s. [in Ukrainian].

Zvierieva, I. D., Bezpalko, O. V., Kharchenko, S. Ya. ta in. (2003). *Sotsialna robota v Ukraini* [Dictionary of social work: textbook] : navch. posibnyk / za zah. red. I. D. Zvierievoi, H. M. Laktionovoi. Kyiv: Naukovi svit, 233 s. [in Ukrainian].

Slutskyi, Ya. (2018). Sotsializatsiia studentiv koledzhu za dopomohoiu uchasti u volonterskii diialnosti [Socialization of college students through participation in volunteering]. *Molod i rynek*. No 4 (159), ss. 41-44. [in Ukrainian].

Sotsialna pedahohika: mala entsyklopediia [Social pedagogy: a small encyclopedia]. (2008) / za zah. red. prof. I. D. Zvierievoi. Kyiv: Tsentr uchb. lit-ry, 336 s. [in Ukrainian].

Lozovytskyi, O. Molodizhne liderstvo i volonterstvo v Ukraini. [Youth Leadership and Volunteering in Ukraine]. URL: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=73474. [Data zvernennia 21.02.2022]. [in Ukrainian].

VOLUNTEERING AS A SOCIO-PEDAGOGICAL PHENOMENON: TERMINOLOGICAL ANALYSIS

Nataliia Polishchuk

Lecturer of Medical and Biological Fundamentals
at the Physical Culture Department,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
Uman, Ukraine

ORCID: 0000-0003-3677-1248

e-mail: polami@ukr.net

Abstract. The article presents a terminological analysis of volunteering, volunteering as a socio-pedagogical phenomenon. It is noted that nowadays among scientists there is no single approach to the definition of “volunteer”, “volunteering”, “volunteering”, “volunteer organization”.

It was found out that charitable activity has recently intensified as in Ukraine as all over the world, and the volunteer movement as the voluntary sector of social development has been developed. Nowadays it is at the stage of active development of civil society on the basis of freedom, creativity, humanism, charity in a difficult process, due to the contradictory political and socio-economic

situation in the country recently, and the corresponding challenges to society under conditions of quarantine restrictions, war.

The author treats volunteering as a socio-pedagogical phenomenon, an effective means of socialization, social development of the individual, student youth as a separate socio-demographic group of society, characterized by a set of age and psychophysiological features, the level of health which affects not only the quality of their own lives, but also the quality of future professional activity.

The main features of the volunteer, ways of volunteering, the main trends of student volunteer groups in accordance with the purpose and main objectives of socio-pedagogical activities of a particular governmental or non-governmental organization are defined.

The development of volunteering as an important component of the voluntary sector in the development of civil society on the basis of freedom, creativity, humanism, charity has been defined as a prospect of the next investigations.

Keywords: volunteer, volunteering, volunteer activity, volunteer organization, social and pedagogical phenomenon, trends of volunteer activity.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2022 р.